

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Εργασία στο μάθημα «ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ»

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου
Αθηνών.

Έτος δημοσίευσης: 2006

ΓΙΑΝΝΟΥ ΜΑΡΙΑ
A.M 230024

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία αυτή με τίτλο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ , γίνεται στο μάθημα ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ με σκοπό να διερευνήσει τους παράγοντες που επιδρούν στην εκπαιδευτική κινητικότητα, σε συνάρτηση με το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο.

Όπως είναι γνωστό το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο διαστρωματώνει κοινωνικά τον πληθυσμό και δημιουργεί τις λεγόμενες «κοινωνικές τάξεις». Η διαίρεση της κοινωνίας σε τάξεις ή στρώματα , που σχηματίζουν μια ιεραρχία κοινωνικών θέσεων, είναι ένα σχεδόν γενικό φαινόμενο της ανθρώπινης ιστορίας και πάντοτε έχει προσελκύσει την προσοχή φιλοσόφων και θεωρητικών της κοινωνικής ζωής.

Αν η κοινωνική στρωμάτωση βασίζεται σε χαρακτηριστικά που δεν ελέγχονται από το άτομο, τότε λέμε ότι η κοινωνική του θέση είναι αποδιδόμενη. Αν όμως η κοινωνική θέση εξαρτάται από μεταβλητές που τροποποιούνται (εκπαίδευση, εισόδημα κλπ), τότε είναι δυνατόν να μεταβληθεί η κοινωνική θέση του ατόμου και το κοινωνικό σύστημα που επικρατεί λέγεται ανοικτό. Τα ανοικτά συστήματα κοινωνικής στρωμάτωσης αποδίδουν μεγάλη σημασία στην προσωπική προσπάθεια του ατόμου και όχι στην κληρονομημένη κοινωνική του θέση.

Παρ' όλη την διάρθρωση της κοινωνίας, παρατηρείται το φαινόμενο της κοινωνικής κινητικότητας, δηλαδή άτομα που από καταγωγή βρέθηκαν σε μια συγκεκριμένη κατώτερη κοινωνική θέση επιδιώκουν να φθάσουν σε κάποια άλλη ανώτερη. Ο μηχανισμός της εκπαίδευσης, μέσα από τον οποίο το άτομο μπορεί να κινηθεί από χαμηλότερη κοινωνική τάξη σε ψηλότερη, είναι το αντικείμενο μελέτης στην παρούσα εργασία.

Ευχαριστώ ιδιαίτερα την Καθηγήτριά μου κυρία Μαρία Τζάνη, που μου έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθώ με το θέμα αυτό.

Μόρφωση των γονέων σαν προσδιοριστικός παράγοντας του κοινωνικοοικονομικού επιπέδου.

Η εκπαίδευση ενός ατόμου και η κοινωνική του τάξη αλληλεξαρτώνται και η σχέση αυτή καθρεφτίζεται στη διπλή εκπαιδευτικοκοινωνική διεργασία. Στο πρώτο στάδιο τα άτομα ξεκινούν από ορισμένη κοινωνική τάξη και κατευθύνονται σε ορισμένης βαθμίδας εκπαίδευση. Στο δεύτερο στάδιο τα άτομα ξεκινούν από ορισμένο εκπαιδευτικό επίπεδο και φθάνουν σε ορισμένο επαγγελματικό και επομένως και ορισμένο κοινωνικό επίπεδο. Το αμοιβαίο αυτό σχήμα αλληλεπίδρασης των κοινωνικών τάξεων αποτελεί μηχανισμό που συντηρεί την κοινωνική διαβάθμιση. Ειδικότερα όσο μεγαλύτερο είναι το εκπαιδευτικό επίπεδο σ' ένα άτομο τόσο ψηλότερο είναι το επαγγελματικό του επίπεδο και η κοινωνική του θέση. Κατά συνέπεια υπάρχει στενός δεσμός ανάμεσα στην εκπαίδευση, στο επάγγελμα και στην κοινωνική τάξη κάθε ατόμου.

Η εκπαίδευση (μόρφωση) του πατέρα περισσότερο από το επάγγελμά του, επηρεάζει την εκπαίδευση των παιδιών του. Αυτό μας οδηγεί στην υπόθεση ότι πέρα από την κοινωνική προέλευση που καθορίζει την επιθυμία για εκπαίδευση η εκπαιδευτική υποδομή του πατέρα είναι παράγοντας που αναπτύσσει στα παιδιά τη φιλοδοξία για μόρφωση και πρόοδο.

Η εκπαιδευτική υποδομή παραμένει το βασικό κριτήριο για τον καθορισμό του επαγγελματικού και κοινωνικού επιπέδου ,τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών. Είναι ακόμη το πιο σημαντικό κανάλι μέσα από το οποίο, κατά κανόνα ,θα περάσει το οικονομικά ενεργό άτομο για να φθάσει σε μια συγκεκριμένη επαγγελματική βαθμίδα. Το κανάλι αυτό αποκτά μεγαλύτερη σπουδαιότητα για τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα τα οποία μέσα από τη διαδικασία της εκπαίδευσης επιδιώκουν την κοινωνική τους άνοδο. Με άλλα λόγια πρωταρχικό ρόλο στην κοινωνική κινητικότητα παίζει η εκπαίδευση που μέσα από την τεχνολογική και οικονομική ανάπτυξη της κοινωνίας μας ,οδηγεί αναγκαστικά όλο και περισσότερο σε μετακινήσεις ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές ομάδες.

Έτσι η εκπαίδευση αποκτά ιδιαίτερη σημασία όχι μόνο για την επαγγελματική επιτυχία του ίδιου του ατόμου, αλλά και για την εξέλιξη όσων εξαρτώνται από αυτό και αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα στους κοινωνικούς σχηματισμούς. Γι' αυτό τόσο

η διάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος όσο και η παροχή ίσων εκπαιδευτικών ευκαιριών στα διάφορα κοινωνικά στρώματα ή γεωγραφικούς χώρους, αποτελούν το επίκεντρο της προσοχής των σύγχρονων κοινωνιών και θα συμβάλουν σε μία κατά το δυνατόν κοινωνική ισορροπία.

Η εκπαίδευση λοιπόν του ατόμου παίζει σπουδαίο ρόλο στην κατάταξή του σε μια κοινωνική τάξη με κάποιο κοινωνικό γόητρο καθώς επίσης και στην κινητικότητά του ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές ομάδες.

Διαχωρισμός της εκπαίδευσης (μόρφωσης) σε εκπαιδευτικά επίπεδα

Όλες οι κοινωνιολογικές μελέτες συμφωνούν ότι η εκπαίδευση παίζει ζωτικό ρόλο στην επαγγελματική επιτυχία. Ακόμη μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι σε όλες τις βιομηχανικές κοινωνίες η εκπαίδευση είναι βασικός παράγοντας για την επαγγελματική ανοδική κινητικότητα.

Η κατάταξη της εκπαίδευσης σε μορφωτικά επίπεδα, εκφράζει ως ένα σημείο και το κοινωνικό γόητρο, καθώς επίσης και την κοινωνική τάξη κάθε ατόμου που δέχεται αντίστοιχη εκπαίδευση.

Μεταξύ της γενιάς των γονέων και της γενιάς των παιδιών παρατηρούνται μετακινήσεις ανάμεσα στα διάφορα εκπαιδευτικά επίπεδα. Η κινητικότητα αυτή άλλοτε είναι ανοδική, πράγμα που σημαίνει ότι τα παιδιά απέκτησαν καλύτερη εκπαίδευση από τους γονείς τους και άλλοτε είναι καθοδική που σημαίνει ότι παιδιά με μόρφωση λυκειακή έχουν πατέρες με πανεπιστημιακή μόρφωση. Πάντως η ανοδική κινητικότητα φαίνεται να υπερισχύει στη γενιά των παιδιών γεγονός που χαρακτηρίζει όλη τη νεότερη εποχή μας.

Επίδραση της μόρφωσης των γονέων στη σχολική επίδοση των παιδιών

Το μορφωτικό επίπεδο των γονέων επιδρά οπωσδήποτε στη σχολική επίδοση των παιδιών και στην παραπέρα εκπαιδευτική και επαγγελματική τους εξέλιξη και

αποτελεί ένα από τα βασικά αίτια που προκαλούν τις λεγόμενες εκπαιδευτικές ανισότητες.

Διατυπώθηκε η άποψη ότι η σχολική επίδοση των παιδιών και η φιλοδοξία τους για μορφωτική πρόοδο δεν εξαρτώνται αποκλειστικά και μόνο από την ευφυΐα των μαθητών αλλά και από άλλα χαρακτηριστικά, εκ των οποίων τα κυριότερα είναι το επάγγελμα και το μορφωτικό επίπεδο των γονέων καθώς επίσης και το εισοδηματικό επίπεδο της οικογένειας.

Το κάθε παιδί που πηγαίνει στο σχολείο φέρει μαζί του ένα ορισμένο απόθεμα εμπειριών και γνώσεων που δεν είναι σίγουρα ίδιο για όλα τα άτομα και εξαρτάται άμεσα από το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των γονέων. Όσο δηλαδή πλουσιότερο σε πολιτιστικά ερεθίσματα είναι το περιβάλλον στο οποίο ζει το παιδί τόσο οι εμπειρίες αυτές θα είναι περισσότερες, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η ευχέρεια προσαρμογής στο σχολικό περιβάλλον και τόσο εύκολη η αφομοίωση των όσων διδάσκεται. Τα παιδιά που προέρχονται από γονείς με ψηλό μορφωτικό επίπεδο αντιμετωπίζουν συχνά το σχολείο σαν μια προέκταση της οικογενειακής τους κουλτούρας. Όταν βρίσκονται μέσα στο σχολείο δε ξενίζονται και δε νοιώθουν ότι κάνουν κάτι διαφορετικό, απ' ότι κάνουν στο σπίτι τους.

Αντίθετα το παιδί που προέρχεται από αμόρφωτους γονείς, αντιμετωπίζει με διαφορετικό τρόπο τα σχολικά μαθήματα. Το όλο περιβάλλον είναι συχνά ξένο γι' αυτό και η δυσκολία που δοκιμάζει για να κατανοήσει πολλά πράγματα που διδάσκεται είναι μεγάλη. Ιδιαίτερο πρόβλημα δημιουργεί η δυσκολία χειρισμού της γλώσσας που χρησιμοποιείται στο σχολείο, η οποία πολλές φορές διαφέρει από τη γλώσσα που χρησιμοποιείται στο σπίτι των παιδιών των εργατικών τάξεων. Η γλωσσική αυτή μειονεξία των μη προνομιούχων παιδιών έχει σοβαρό αντίκτυπο στη σχολική τους επίδοση.

Εξ' άλλου το παιδί που προσέρχεται στο σχολείο με περισσότερα εφόδια από ένα άλλο παιδί, δοκιμάζει γρήγορα επιτυχία στις σχολικές του προσπάθειες, σε βαθμό πολύ μεγαλύτερο από το άλλο. Η επιτυχία αυτή αποτελεί ενίσχυση για την παραπέρα συνέχιση και ενδυνάμωση των προσπαθειών του και αυξάνει το επίπεδο φιλοδοξίας του, που γίνεται με τη σειρά του κίνητρο για ακόμη περισσότερη επιτυχία και πρόοδο.

Ειδικοί εμπειρογνώμονες του Ο. Ο. Σ. Α διατείνονται ότι εκείνο που διαφοροποιεί βασικά τις σχολικές επιδόσεις των παιδιών είναι το μορφωτικό επίπεδο των γονέων και όχι η οικονομική τους ευχέρεια. Αυτό σημαίνει ότι το μορφωτικό

επίπεδο είναι σημαντικότερος ίσως παράγοντας στην επίδοση στα μαθήματα απ' ότι το οικογενειακό εισόδημα, χωρίς βέβαια να παραγνωρίζεται ολότελα και ο ρόλος του τελευταίου, διότι παιδιά των οποίων οι πατέρες έχουν το ίδιο επίπεδο μόρφωσης, αλλά διαφορετική οικονομική ευχέρεια εμφανίζουν διαφορές στην επίδοσή τους.

Τα συμπεράσματα που αναφέρονται παραπάνω προέκυψαν μελετώντας το επίπεδο μόρφωσης κυρίως του πατέρα. Θα ήταν όμως εξ' ίσου έγκυρα αν εξεταζόταν ταυτόχρονα και το επίπεδο μόρφωσης της μητέρας. Αν όμως λάβει κανείς υπόψη του ότι σε πάρα πολλές περιπτώσεις το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα δεν διαφέρει σημαντικά από εκείνο της μητέρας, είναι πολύ πιθανό ότι και η συνεξέταση του παράγοντα μόρφωση της μητέρας να μην αλλοιώσει τα συμπεράσματα που προέκυψαν.

Ωστόσο θα ήταν μεγάλη παράλειψη αν δεν αναφέρουμε ότι στη χώρα μας, αν λάβει κανείς υπόψη του την δυνατότητα που παρέχεται στα παιδιά των διαφόρων κοινωνικοεπαγγελματικών κατηγοριών για ανώτατες σπουδές η ανισότητα που παρουσιάζεται είναι πολύ μικρότερη σε σύγκριση προς άλλες περισσότερο βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες της Δύσης.

Εξ' άλλου το μορφωτικό επίπεδο των γονέων έχει επιπτώσεις στην λεκτική ικανότητα των παιδιών. Μεταβιβάζονται λεκτικοί τύποι με γλωσσικούς κώδικες κατάλληλους για την εκπαίδευση, που τους συναντά το παιδί κατά τη σχολική διαδικασία και έτσι διευκολύνεται και προηγείται. Η θετική αυτή στάση των γονέων απέναντι στην Παιδεία, δημιουργεί το άγχος της σχολικής προόδου και επιτυχίας στα παιδιά. Η οικογένεια παίζει σπουδαιότατο ρόλο στη σχολική επίδοση του παιδιού. Μεταξύ δύο παιδιών ίδιων διανοητικών ικανοτήτων, αλλά διαφορετικής προελεύσεως, το παιδί το προερχόμενο από την πλουσιότερη, την περισσότερο καλλιεργημένη και την ολιγομελέστερη οικογένεια επιτυγχάνει καλύτερα στο σχολείο. Ακόμη παιδιά που προέρχονται από μορφωσιογόνες οικογένειες ανεβάζουν την στάθμη του σχολείου τους και αντίστροφα, πράγμα που αποδεικνύει ότι ο ρόλος της οικογένειας απ' όπου προέρχονται τα παιδιά είναι πολύ σπουδαίος για τη μόρφωσή τους.

Κάθετη εκπαιδευτική κινητικότητα

Διάφορες μελέτες-έρευνες που έχουν γίνει γύρω από το θέμα αυτό κατέληξαν στα παρακάτω συμπεράσματα:

1. Γονείς με εκπαίδευση Δημοτικού Σχολείου έχουν παιδιά που απέκτησαν καλύτερη εκπαίδευση απ' αυτούς ,γεγονός που γενικά ερμηνεύεται από την καθιέρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και τις ανάγκες που δημιουργήθηκαν μέσα στην κοινωνία από την οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη της χώρας μας. Οι διαφορές στην εκπαιδευτική κινητικότητα ανάμεσα στις δύο γενιές είναι τόσο σημαντικές, ώστε διπλάσιος αριθμός παιδιών συγκριτικά με τους πατέρες τους αποκτούν μεταλυκειακή εκπαίδευση (ανώτερη και ανώτατη).
2. Παιδιά που είναι απόφοιτοι Δημοτικού έχουν γονείς σε μεγάλο ποσοστό με μόρφωση της ίδιας εκπαιδευτικής βαθμίδας γεγονός που φανερώνει μία εκπαιδευτική στασιμότητα στη νεότερη εποχή μας παρά την κοινωνικοοικονομική εξέλιξη που αναγκαστικά σημειώθηκε.
3. Αντίστροφα από την ανοδική εκπαιδευτική κινητικότητα, παρατηρείται και το φαινόμενο της κατιούσας κινητικότητας στην εκπαίδευση, δηλαδή παιδιά απόφοιτοι Λυκείου έχουν πατέρες με πανεπιστημιακή μόρφωση.
4. Η εκπαιδευτική κληρονομικότητα παρουσιάζεται σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, είναι όμως εντονότερη στις ανώτερες εκπαιδευτικές βαθμίδες (Πανεπιστήμιο) που συνοδεύονται κατά κανόνα από ψηλότερα επαγγελματικά επίπεδα .Στη περίπτωση αυτή η κοινωνική καταγωγή και το εκπαιδευτικό σύστημα συντηρούν περισσότερο τις κοινωνικές ανισότητες και λιγότερο προσφέρουν ευκαιρίες για εκπαιδευτικές και κοινωνικές μετακινήσεις.

Από τα παραπάνω συμπεράσματα βλέπουμε ότι η ανοδική εκπαιδευτική κινητικότητα είναι εμφανής και υπερισχύει στη γενιά των παιδιών, γεγονός που χαρακτηρίζει όλη τη νεότερη εποχή. Η ανοδική αυτή μετακίνηση είναι περισσότερο αισθητή στην περίπτωση που γονείς αναλφάβητοι απέκτησαν παιδιά με ανώτερη από την υποχρεωτική μόρφωση και σε πολλές περιπτώσεις Πανεπιστημιακή. Η ανοδική αυτή κινητικότητα στην εκπαίδευση φανερώνει ότι τα παιδιά διάνυσαν πολύ μεγαλύτερη εκπαιδευτική απόσταση από τους γονείς τους, με μοναδικό κίνητρό τους την επιθυμία για μόρφωση και κοινωνικό ανέβασμα, ανεξάρτητα από τις απαιτήσεις

της αγοράς εργασίας. Είναι φανερό λοιπόν η προσπάθεια παιδιών από τις κατώτερες κοινωνικές τάξεις για πανεπιστημιακές σπουδές.

Η επίδραση της γεωγραφικής προέλευσης στην εκπαιδευτική κινητικότητα

Κοινωνιολογικές έρευνες απέδειξαν ότι το γεωγραφικό διαμέρισμα και κυρίως ο ιδιαίτερος χώρος γέννησης και ανατροφής ενός ατόμου, αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην διαμόρφωση των πιθανοτήτων για Λυκειακές και μεταλυκειακές σπουδές. Η ανισότητα εκπαιδευτικών ευκαιριών λόγω γεωγραφικής προέλευσης οφείλεται σε πολλές αιτίες, όπως μέγεθος πόλης, κοντά-μακριά από μεγάλα αστικά κέντρα, πολιτιστικές καταβολές, πνευματικές ευκαιρίες (βιβλιοθήκες, πνευματική κίνηση κλπ). Γενικά παρατηρείται μια ανισοκατανομή υπέρ των περιοχών που βρίσκονται κοντά στα μεγάλα αστικά κέντρα και κυρίως στην περιοχή Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Οι γεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας στο χάρτη κατανομής των εκπαιδευτικών αγαθών απεικονίζουν το αποτέλεσμα πολλών μεταβλητών όπως η ιστορική εξέλιξη, επίπεδο οικονομικών δραστηριοτήτων, κοινωνική διαστρωμάτωση, οικολογικοί και δημογραφικοί παράγοντες, είδος, πυκνότητα και τρόπος λειτουργίας του σχολικού δικτύου κλπ.

Η σύγκριση του επιπέδου εκπαίδευσης, ανάμεσα σε νέους που κατάγονται από αγροτικές και από αστικές περιοχές εμφανίζει ανισότητες στις εκπαιδευτικές ευκαιρίες. Σχετικές έρευνες έχουν δείξει ότι οι διαφορές αυτές εκδηλώνονται και όσον αφορά την παρακολούθηση πανεπιστημιακών σπουδών και όσον αφορά στην επίδοση στο σχολείο.

Οι εκπαιδευτικές αυτές διαφορές και η ανισότητα στην εκπαίδευση μεταξύ των δύο περιοχών, έχει σαν κύρια αιτία ότι για τους νέους της αγροτικής επαρχίας δεν υπάρχει καλοστρωμένος δρόμος που να οδηγεί στη μάθηση. Η στέρηση των εκπαιδευτικών ευκαιριών βάζει τους νέους της υπαίθρου σε κατώτερη θέση από αυτούς των αστικών περιοχών και των μεγαλουπόλεων. Εξ' άλλου η κατανομή των εκπαιδευτικών μέσων στον Ελληνικό χώρο δεν είναι ομοιόμορφη και επομένως δεν παρέχεται ίσος βαθμός εκπαίδευσης για όλους, δηλαδή εκπαίδευση ικανή να φέρει

τον καθένα στο ίδιο επίπεδο και η οποία θα επιτρέπει να αναπτυχθούν όλες οι έμφυτες δυνατότητες του νέου.

Οι οικογένειες της υπαίθρου προετοιμάζουν ελλιπέστερα τα παιδιά τους απ' ότι οι οικογένειες των πόλεων και το επαρχιακό περιβάλλον στο οποίο ζουν παρουσιάζει δυσμενείς συνθήκες μόρφωσης, περιορισμένες δυνατότητες για απόκτηση βοηθημάτων, για εκμάθηση ξένων γλωσσών, περιορισμένες ευκαιρίες επιμόρφωσης, έλλειψη στοιχειωδών βιβλιοθηκών, φροντιστηρίων και τέλος οι συνθήκες ζωής στην ύπαιθρο παρέχουν μόνο ελάχιστες ευκαιρίες για μια ποικιλόμορφη και ευχάριστη κοινωνική ζωή. Ωστόσο η λαχτάρα που έχουν οι αγροτικές οικογένειες για να μορφώσουν τα παιδιά τους λειτουργεί σαν αποφασιστικός παράγοντας για μετακίνηση προς την Αθήνα και τα άλλα αστικά κέντρα.

Η επίδραση πάντως της γεωγραφικής προέλευσης σχετικά με την κοινωνική τάξη καθίσταται ασθενέστερη όσο μικρότερη είναι η επικρατούσα οικονομική και πολιτιστική ανισότητα μεταξύ των διαφόρων γεωγραφικών περιοχών της χώρας. Όσο δηλαδή οι συνθήκες διαβίωσης στη μία ή την άλλη περιοχή είναι περισσότερο όμοιες, τόσο μικρότερο ρόλο διαδραματίζει στην επίδοση και εκπαίδευση του νέου.

Οι οικογένειες της υπαίθρου και γενικά των επαρχιακών ή απομονωμένων περιοχών προετοιμάζουν οπωσδήποτε τα παιδιά τους για ανώτερη μόρφωση πολύ ελλιπέστερα απ' ότι οι οικογένειες των μεγάλων πόλεων και μάλιστα της πρωτεύουσας. Οι αστικές δηλαδή οικογένειες όχι μόνο προετοιμάζουν τα παιδιά τους τυπικά για την απόκτηση ανώτερης μόρφωσης, αλλά και ουσιαστικά καλλιεργούν σ' αυτά την αγάπη για μόρφωση και βαθύτερη κατανόηση της επιστήμης

Εκπαιδευτική και επαγγελματική κινητικότητα

Η ανοδική μετακίνηση των παιδιών από την επαγγελματική θέση της γενιάς των γονιών τους συντελεί στην εξομάλυνση των κοινωνικών διαφορών μεταξύ των ατόμων που έχουν τα ίδια προσόντα και βρίσκονται στο ίδιο επαγγελματικό επίπεδο.

Τα άτομα ξεκινώντας από την κοινωνική τάξη που έχουν βρεθεί, κατευθύνονται σε ορισμένη εκπαίδευση, το εκπαιδευτικό επίπεδο της οποίας θα τα οδηγήσει σε ορισμένη επαγγελματική θέση. Η αλληλεπίδραση αυτή ανάμεσα στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική κινητικότητα αφορά σταθερές θέσεις στην κοινωνική δομή και

αποτελεί μηχανισμό που συντηρεί την κοινωνική κινητικότητα, μέσα στο ευρύτερο κοινωνικό φάσμα.

Είναι γνωστό ότι το κανάλι της εκπαίδευσης βοηθά τα άτομα να μετακινηθούν σε επαγγέλματα ψηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου, μέσα από τα «ανοίγματα» που δημιουργεί ο σημερινός τεχνολογικός πολιτισμός. Με άλλα λόγια η εκπαίδευση στη συγκεκριμένη περίπτωση οδηγεί τα άτομα σε καλύτερευση της επαγγελματικής και κοινωνικής τους θέσης. Πέραν όμως αυτού, παρατηρείται το φαινόμενο πολλές επαγγελματικές θέσεις που προϋποθέτουν σοβαρή εκπαίδευση να κατέχονται από ανθρώπους με μόρφωση κατώτερης βαθμίδος από αυτή που απαιτείται.

Έρευνες που έχουν γίνει ανάμεσα στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική κινητικότητα κατέληξαν στα παρακάτω συμπεράσματα:

1. Παρά την απουσία επαγγελματικής κινητικότητας, η ανοδική εκπαιδευτική κινητικότητα είναι ψηλή.
2. Γονείς με μόρφωση Μέσης παιδείας κατανέμονται εξ ίσου ανάμεσα στα χειρονακτικά και μη χειρονακτικά επαγγέλματα, ενώ η πλειονότητα των παιδιών με μέση εκπαίδευση ασχολείται περισσότερο σε χειρονακτικά επαγγέλματα απ' ό,τι στα μη χειρονακτικά.
3. Ένα υπολογίσιμο ποσοστό πατέρων με χαμηλή εκπαιδευτική υποδομή ασκεί μη χειρονακτικά επαγγέλματα.
4. Ένα αρκετά σεβαστό ποσοστό των παιδιών παραμένουν στην ίδια εκπαιδευτική βαθμίδα με τους γονείς τους, αλλά πολύ μεγαλύτερο ποσοστό εξακολουθεί να βρίσκεται στην ίδια επαγγελματική κατηγορία με τον πατέρα τους. Δηλαδή ένα υπολογίσιμο ποσοστό από τα παιδιά παραμένει στην επαγγελματική κατηγορία του πατέρα τους παρόλο που πέτυχε ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση. Με άλλα λόγια ο παράγοντας «καταγωγή» επιδρά σημαντικά στο επαγγελματικό επίπεδο των παιδιών. Βέβαια, σήμερα, η επίδραση της επαγγελματικής καταγωγής είναι μικρότερη, γεγονός που συνηγορεί μαζί με άλλους παράγοντες στην πρόσβαση των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων προς τα ανώτερα.
5. Ένα μεγάλο ποσοστό παιδιών μετακινήθηκε ανοδικά στην εκπαίδευση, αλλά ένα πολύ μικρό ποσοστό από αυτά ανέβηκε επαγγελματικά. Αυτό δίνει μια ένδειξη ότι η εκπαίδευση δεν ανταποκρίνεται σ' ένα κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας, γιατί γίνεται ανεξάρτητα από τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

6. Μια ομάδα παιδιών μετακινήθηκε ανοδικά στην εκπαίδευση, αλλά παρουσίασε επαγγελματική στασιμότητα. Αυτό μας δημιουργεί ερωτηματικά κατά πόσον η εκπαίδευση των νέων, χρησιμοποιείται στην αντιμετώπιση των απαιτήσεων του σύγχρονου επαγγελματικού τομέα ή ακόμη κατά πόσον η εκπαίδευση αυτή της νέας γενιάς είναι μεγαλύτερη από τις επαγγελματικές απαιτήσεις και κατά συνέπεια αχρησιμοποίητη στο επαγγελματικό επίπεδο.
7. Η δυσαναλογία ανάμεσα στα επίπεδα εκπαίδευσης και στα επίπεδα απασχόλησης που δημιουργεί «περίσσεια» εκπαίδευσης στην άσκηση των επαγγελματικών ρόλων, αντικατοπτρίζει την οικονομική και κοινωνική διάρθρωση της χώρας μας και δείχνει τον απρογραμμάτιστο καταμερισμό ειδικοτήτων και επιπέδων εκπαίδευσης σχετικά με τις επαγγελματικές θέσεις. Εξ άλλου η εκπαίδευση και η αγάπη προς αυτή από όλες τις κοινωνικές τάξεις κυριαρχεί στις κοινωνικές αξίες των ατόμων και τα κάνει να ζητούν ολοένα και περισσότερη μόρφωση, ανεξάρτητα από τις οικονομικές ανάγκες

Συμπερασματικά μπορούμε ν' αναφέρουμε ότι ένα ποσοστό εκπαίδευσης, ξεταξόμενης από την άποψη της προετοιμασίας για την άσκηση ενός επαγγέλματος, παραμένει σε αδράνεια. Έτσι φαίνεται να μην υπάρχει «επαφή» ανάμεσα στην εκπαίδευση και στις τρέχουσες και μελλοντικές επαγγελματικές συνθήκες που στηρίζουν τον μηχανισμό της προσφοράς και της ζήτησης επαγγελματικών ειδικοτήτων. Ακόμη ο ρόλος της κοινωνικής καταγωγής ενεργεί διαταρακτικά στο κοινωνικό φάσμα, αφού άτομα με περισσότερα προσόντα δε βρίσκουν το κατάλληλο επάγγελμα, ενώ άλλα με μειωμένα και περιορισμένα προσόντα, αλλά από ψηλά κοινωνικά στρώματα κατορθώνουν να εξασκούν επαγγέλματα ανωτέρου κοινωνικοοικονομικού επιπέδου και να παραμένουν στην κοινωνική τάξη που από καταγωγή βρέθηκαν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Κασιμάτη , Κ. (1980) : Τάσεις κινητικότητας εργασίας στην Ελληνική Βιομηχανία, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα.
2. Λαμπίρη – Δημάκη, Ι. (1974) : Προς μίαν Ελληνική Κοινωνιολογία της Παιδείας, Τόμος 2, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα.
3. Κασσωτάκη, Μ. (1980) : Επίδοση σχετικά με μόρφωση και Επάγγελμα πατέρα, Εργαστήριο Παιδαγωγικής Πανεπιστημίου Αθηνών.
4. Περισυνάκης Ε. (1975) : Επάγγελμα πατέρα και σχολική επίδοση , Αθήνα.